

LIETUVOS RESPUBLIKOS KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2008 m. liepos 3 d. Nr. X-1682
Vilnius

(Žin., 1996, Nr. [14-352](#); 1997, Nr. [65-1550](#), Nr. [97-2442](#); 2000, Nr. [87-2655](#); 2001, Nr. [57-2028](#); 2002, Nr. [123-5559](#); 2003, Nr. [123-5572](#); 2004, Nr. [73-2513](#), Nr. [171-6294](#))

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo nauja redakcija

Pakeisti Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą ir jį išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMAS

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos administravimą, kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą, saugojimą, kultūros objektų savininkų ir valdytojų pasikeitimą, kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išvežimą iš Lietuvos Respublikos ir įvežimą į Lietuvos Respubliką, neteisėtai išvežtų iš užsienio kilnojamųjų kultūros vertybių ir kitų kultūros objektų grąžinimą.

2. Šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio įstatymo priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Antikvariniai daiktai** – visi prieš 50 metų ir anksčiau sukurti kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai ar jų dalys, nesvarbu, kokia jų kultūrinė vertė.

2. **Kilnojamosios kultūros vertybės** – pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai, turintys kultūrinę vertę ir įtraukti į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą.

3. **Kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamentas** – dokumentas, nustatantis saugojimo, priežiūros ir naudojimo reikalavimus konkrečiai kilnojamajai kultūros vertybei.

4. **Kilnojamosios kultūros vertybės pasas** – dokumentas, kuriame įrašomi pagrindiniai duomenys apie kilnojamąją kultūros vertybę, kultūros ministro įsakymo įrašyti vertybę į Kultūros vertybių registrą išrašas, fotonuotraukos ar (ir) kita vizualinė medžiaga, informacija apie atliktus restauravimo ir konservavimo darbus, buvimo vietos ir savininkų pasikeitimus.

5. **Kilnojamųjų kultūros vertybių apsauga** – visuma techninių ir organizacinių priemonių, kuriomis siekiama kilnojamąsias kultūros vertybes išsaugoti dabartinei ir ateities kartoms.

6. **Konservavimas** – tyrimais pagrįsti veiksmai, kurių tikslas – sustabdyti naikinantį ar žalingą poveikį kilnojamajai kultūros vertybei ir sutvirtinti autentiškumo požymius, apsaugoti kilnojamąją kultūros vertybę nuo savaiminio gedimo.

7. **Kultūrinė vertė** – kilnojamojo daikto ar jo dalies savybė, vertinga etniniu, archeologiniu, istoriniu, meniniu, moksliniu, techniniu, religiniu, estetiniu, memorialiniu ar kitu požiūriu.

8. **Kultūros objektas** – antikvarinis daiktas, kilnojamoji kultūros vertybė ar kitas kilnojamas daiktas, turintis kultūrinę vertę.

9. **Kultūros paminklas** – kilnojamoji kultūros vertybė, įrašyta į Kultūros vertybių registrą, turinti ypatingą kultūrinę vertę, šio įstatymo nustatyta tvarka paskelbta kultūros paminklu.

10. **Neteisėtai iš Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės teritorijos išvežtos kilnojamosios kultūros vertybės ar kiti kultūros objektai** – kilnojamosios kultūros vertybės ar kiti kultūros objektai, išvežti pažeidžiant Lietuvos Respublikos arba užsienio valstybės kilnojamųjų kultūros vertybių ar kitų kultūros objektų apsaugą reglamentuojančius teisės aktus arba pasibaigus kilnojamųjų kultūros vertybių ar kitų kultūros objektų teisėto laikino išvežimo laikotarpiui, negrąžinti į Lietuvos Respubliką arba užsienio valstybę arba išvežti pažeidus kitus teisės aktų nustatytus reikalavimus.

11. **Restauravimas** – tyrimais pagrįsti veiksmai, kurių tikslas – atskleisti kultūrinę vertę pašalinant pažeidimus, gedimus, užkonservuojant ir atkuriant trūkstamas dalis.

12. **Valstybinė kilnojamųjų kultūros vertybių apskaita** – kilnojamojo daikto, turinčio kultūrinę vertę, įrašymas į Kultūros vertybių registrą, į muziejų, bibliotekų, kurių steigėjai yra valstybės ar savivaldybės institucijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (toliau – muziejai, bibliotekos), ir Nacionalinio dokumentų fondo apskaitos dokumentus, kultūros vertybių duomenų tvarkymas ir saugojimas.

13. Kitos šio įstatymo sąvokos atitinka Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme ir kituose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

3 straipsnis. Kultūros objektai

Kultūros objektai:

- 1) archeologiniai radiniai;
- 2) etninės kultūros medžiaginiai pavyzdžiai;
- 3) kilnojamieji daiktai, susiję su svarbiausiais istoriniais įvykiais, visuomenės, kultūros, karo, sporto, religijų istorija, įžymių žmonių gyvenimu;
- 4) šaunamieji ir nešaunamieji ginklai;
- 5) vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūriniai;
- 6) muzikos instrumentai;
- 7) inkunabulai ir rankraščiai, žemėlapiai ir natos, knygos ir kiti leidiniai;
- 8) kilnojamieji daiktai, turintys numizmatinę, sfragistinę, heraldinę ar filatelinę vertę, faleristika, ordinais ir medaliai;
- 9) mokslo, technikos ar technologijos istoriją apibūdinantys kilnojamieji daiktai;
- 10) kolekcijos, rinkiniai, komplektai ar kitokie dariniai kaip visuma, nesvarbu, kokia atskirų dalių vertė ir rūšis; kolekcijos, reikšmingos paleontologiniu, zoologiniu, botaniniu ar anatominiu požiūriu;
- 11) meninių, istorinių ar religinių objektų dalys;
- 12) fotografijos ir kino juostos, jų negatyvai;
- 13) dokumentai, sukurti ant bet kokio pagrindo;
- 14) antikvariniai daiktai.

ANTRASIS SKIRSNIS

KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ADMINISTRAVIMAS

4 straipsnis. Subjektai, vykdančius kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą, ir jų funkcijos

1. Valstybinės kultūros paveldo komisijos kompetenciją kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos srityje nustato Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymas.

2. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (toliau – Kultūros ministerija):

1) dalyvauja formuojant ir įgyvendinant kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos politiką, atsižvelgdama į Valstybinės kultūros paveldo komisijos teikiamus siūlymus;

2) rengia įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą, projektus;

3) nustato siūlomų įrašyti į Kultūros vertybių registrą kilnojamųjų daiktų vertinimo kriterijus, tvirtina kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamento ir kilnojamosios kultūros vertybės paso formą, taip pat šių dokumentų pildymo ir išdavimo taisykles;

4) Kilnojamųjų kultūros vertybių restauratorių atestavimo komisijos teikimu restauratoriams suteikia kvalifikacines kategorijas;

5) tvirtina Restauravimo tarybos nuostatus ir jos sudėtį, Kilnojamųjų kultūros vertybių restauratorių atestavimo komisijos nuostatus ir jos sudėtį, Kilnojamųjų kultūros vertybių išvežimo tarybos nuostatus ir jos sudėtį, Kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo komisijos nuostatus ir jos sudėtį;

6) nustato kilnojamųjų kultūros vertybių (išskyrus Nacionalinio dokumentų fondo dokumentus) apskaitos, saugojimo, konservavimo, restauravimo tvarką;

7) dalyvauja formuojant neteisėtai iš Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių išvežtų kilnojamųjų kultūros vertybių paieškos politiką, nustato paieškos darbų kryptis ir prioritetus;

8) koordinuoja Lietuvai reikšmingų kultūros objektų užsienyje paiešką, grąžinimą ir pristatymą visuomenei;

9) skiria lėšų neleistoms išvežti iš Lietuvos Respublikos kilnojamosioms kultūros vertybėms ir antikvariniams daiktams išpirti;

10) atlieka kitas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas.

3. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos (toliau – Kultūros paveldo departamentas):

1) įgyvendina valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių, įrašytų į Kultūros vertybių registrą, apsaugos politiką;

2) rengia teisės aktų, reglamentuojančių į Kultūros vertybių registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą, projektus;

3) vykdo Kultūros vertybių registro tvarkymo įstaigos funkcijas;

4) rengia, tvirtina, pildo ir išduoda į Kultūros vertybių registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių pasus, kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentus;

5) tikrina, kaip laikomasi į Kultūros vertybių registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamento;

6) kreipiasi į teismą apginti viešąjį interesą dėl įrašytų į Kultūros vertybių registrą kilnojamųjų kultūros vertybių paėmimo visuomenės poreikiams, valstybės lėšų, skirtų į Kultūros vertybių registrą įrašytoms kilnojamosioms kultūros vertybėms tirti, restauruoti ir konservuoti, išieškojimo, taip pat dėl atlyginimo žalos, padarytos dėl netinkamo į Kultūros vertybių registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių restauravimo ir konservavimo, netinkamo saugojimo ir naudojimo;

7) finansuoja kultūrinę vertę turinčių kilnojamųjų daiktų įrašymą į Kultūros vertybių registrą, į Kultūros vertybių registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių, taip pat vertybės, kuri yra viena iš nekilnojamojo kultūros paveldo statinio vertingųjų savybių, tyrimus, konservavimą, restauravimą, apsaugos priemonių įrengimą ir pažinimo sklaidą iš Kultūros paveldo departamentui skiriamų valstybės biudžeto asignavimų. Šių darbų ar jų dalių įgyvendinimą Kultūros paveldo departamentas gali pavesti pavaldžioms įstaigoms, įmonėms ir organizacijoms;

8) išduoda leidimus išvežti iš Lietuvos Respublikos kilnojamąsias kultūros vertybes ir antikvarinius daiktus;

9) išduoda licencijas prekiauti antikvariniais daiktais;

10) kontroliuoja, kaip laikomasi prekybos antikvariniais daiktais taisyklių;

11) kontroliuoja, kaip saugomos į Kultūros vertybių registrą įrašytos kilnojamosios kultūros vertybės;

12) kontroliuoja, kaip laikomasi į Kultūros vertybių registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių restauravimo ir konservavimo tvarkos;

13) dalyvauja kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų pardavimo viešuose aukcionuose vertinimo komisijų darbe;

14) organizuoja Lietuvos Respublikoje dingusių ar pavogtų kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų įkainojimą, antikvarinių daiktų kultūrinės vertės nustatymą, pavogtų ar neteisėtai iš Lietuvos Respublikos bei užsienio valstybių išvežtų kilnojamųjų kultūros vertybių įkainojimą;

15) organizuoja paveldimų antikvarinių meno kūrinių, meno kūrinių, kilnojamųjų kultūros vertybių įkainojimą, kartu su Lietuvos prabavimo rūmais organizuoja paveldėtų antikvarinių tauriųjų metalų gaminių ir antikvarinių brangakmenių įkainojimą, išduoda asmenims Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nustatytos formos pažymą apie paveldėto turto vertę;

16) organizuoja ir finansuoja Lietuvai reikšmingų kultūros objektų, esančių užsienyje, paiešką ir grąžinimą, istorinės apžvalgos rengimą, kaupia ir sistemina informaciją apie juos, organizuoja ir finansuoja leidinių apie Lietuvai reikšmingus kultūros objektus užsienyje leidimą;

17) Administracinių teisės pažeidimų kodekso nustatytais atvejais surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus, pagal kompetenciją nagrinėja administracinių teisės pažeidimų bylas;

18) atlieka kitas šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

4. Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Lietuvos archyvų departamentas) kompetenciją kilnojamųjų kultūros vertybių – dokumentų apsaugos srityje nustato Dokumentų ir archyvų įstatymas.

5. Apskrities viršininko kompetenciją kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos srityje nustato Apskrities valdymo įstatymas.

6. Savivaldybės kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos srityje:

1) atsako už savivaldybei nuosavybės teise priklausančių kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą;

2) rengia, finansuoja ir įgyvendina savivaldybei nuosavybės teise priklausančių kilnojamųjų kultūros vertybių tyrimo, konservavimo, restauravimo ir apsaugos priemonių įrengimo programas;

3) pagal kompetenciją atlieka kituose įstatymuose ir teisės aktuose nustatytas funkcijas.

TREČIASIS SKIRSNIS

KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSKAITA

5 straipsnis. Valstybinė kilnojamųjų kultūros vertybių apskaita

1. Šio įstatymo 3 straipsnyje išvardyti kilnojamieji daiktai teisės aktų nustatyta tvarka gali būti įtraukiami į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą, kurią sudaro:

1) muziejų ir bibliotekų kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitos dokumentai;

2) Nacionalinio dokumentų fondo apskaitos dokumentai;

3) Kultūros vertybių registras.

2. Kilnojamųjų kultūros vertybių, saugomų muziejuose ir bibliotekose, apskaitos tvarką nustato kultūros ministras.

3. Dokumentų, kurie yra kilnojamosios kultūros vertybės ir priklauso Nacionaliniam dokumentų fondui, apskaitą ir saugojimą reglamentuoja Dokumentų ir archyvų įstatymas ir kiti teisės aktai.

4. Kultūros vertybių registras tvarkomas Valstybės registrų įstatymo, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo, šio įstatymo, Kultūros vertybių registro nuostatų, kuriuos tvirtina Vyriausybė, ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Vadovaujančioji Kultūros vertybių

registro tvarkymo įstaiga yra Kultūros ministerija, o tvarkymo įstaiga – Kultūros paveldo departamentas.

5. Jeigu kilnojamoji kultūros vertybė negražinamai išvežama iš Lietuvos Respublikos pagal tarptautines sutartis šio įstatymo 14 straipsnyje nustatytais atvejais, iš valstybinės apskaitos ji neišbraukiama, tačiau jai nebetaikomi šio įstatymo apsaugos reikalavimai, o duomenys apie ją saugomi duomenų bazės archyve neterminuotai.

6 straipsnis. Kilnojamųjų daiktų, turinčių kultūrinę vertę, įrašymas į Kultūros vertybių registrą ir kilnojamųjų kultūros vertybių išbraukimas iš jo

1. Kultūros ministras, remdamasis Kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo komisijos išvada, pritarus Valstybinei kultūros paveldo komisijai, priima sprendimą įrašyti į Kultūros vertybių registrą arba išbraukti iš Kultūros vertybių registro šio įstatymo 3 straipsnyje išvardytus kilnojamuosius daiktus, atitinkančius Kultūros ministerijos nustatytus į Kultūros vertybių registrą įrašomų kilnojamųjų daiktų vertinimo kriterijus.

2. Išimties atvejais, kai gresia šio įstatymo 3 straipsnyje nurodyto kilnojamojo daikto sunaikinimas ar kitoks jo praradimas, kultūros ministras turi teisę šį daiktą įrašyti į Kultūros vertybių registrą nesilaikydamas šio straipsnio 1 dalies nustatytos tvarkos.

3. Kilnojamąjį daiktą įrašyti į Kultūros vertybių registrą gali siūlyti savininkas, Valstybinė kultūros paveldo komisija, Kultūros ministerija, Kultūros paveldo departamentas, Lietuvos archyvų departamentas, apskrities viršininkas, savivaldybė. Jeigu kilnojamas daiktas neįrašomas į Kultūros vertybių registrą, kultūros ministras siūlymą pateikusiame asmeniui ar institucijai turi duoti motyvuotą atsakymą.

4. Įrašytos į Kultūros vertybių registrą kilnojamosios kultūros vertybės savininkui išduodamas kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamentas ir kilnojamosios kultūros vertybės pasas.

5. Kilnojamas daiktas, nepriklausantis valstybei, gali būti įrašomas į Kultūros vertybių registrą tik savininkui sutikus, išskyrus atvejus, kai išduodamas leidimas jį laikinai išvežti iš Lietuvos Respublikos arba jeigu gresia jo sunaikinimas ar kultūrinės vertės sumažinimas.

6. Į Kultūros vertybių registrą įrašytos kilnojamosios kultūros vertybės gali būti išbrauktos iš Kultūros vertybių registro, jeigu jas įsigyja muziejai, bibliotekos, valstybinės archyvų sistemos įstaigos. Kilnojamoji kultūros vertybė iš valstybinės apskaitos neišbraukiama, tačiau jai netaikomi šio įstatymo apsaugos reikalavimai, jeigu Kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo komisija nustato, kad kilnojamoji kultūros vertybė:

- 1) sunyko ar buvo sunaikinta;
- 2) neturi arba neteko kultūrinės vertės.

7. Kultūros vertybių registro duomenys yra vieši, išskyrus asmens duomenis. Kilnojamosios kultūros vertybės savininkas gali uždrausti skelbti esančios Kultūros vertybių registre kilnojamosios kultūros vertybės adresą.

7 straipsnis. Juridinių asmenų kilnojamųjų daiktų, turinčių kultūrinę vertę, sąrašai

1. Juridinių asmenų, išskyrus muziejus, bibliotekas ir valstybinės archyvų sistemos įstaigas, kilnojamieji daiktai, turintys kultūrinę vertę (vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūriniai, muzikos instrumentai ir kt.), įtraukiami į tų juridinių asmenų apskaitą atskirai. Šio turto įtraukimo į apskaitą tvarką nustato Kultūros ministerija, suderinusi su Finansų ministerija.

2. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos funkcijas atliekantys subjektai turi teisę patikrinti kilnojamųjų daiktų, turinčių kultūrinę vertę, sąrašus, juose įrašytus kilnojamuosius daiktus ir minėtus kilnojamuosius daiktus, turinčius kultūrinę vertę, šio įstatymo nustatyta tvarka siūlyti įrašyti į Kultūros vertybių registrą.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ, ĮRAŠYTŲ Į KULTŪROS VERTYBIŲ REGISTRĄ, SAUGOJIMAS

8 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių saugojimas

1. Kilnojamąsias kultūros vertybes saugo jų savininkai, valdytojai. Jie privalo laikytis kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentų reikalavimų.

2. Jeigu kilnojamosios kultūros vertybės savininkas arba valdytojas nesilaiko kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamente nustatytų reikalavimų, Kultūros paveldo departamentas raštu įspėja jį ir nustato terminą šio reglamento reikalavimams įvykdyti. Jeigu kilnojamosios kultūros vertybės savininkas arba valdytojas iki nurodyto termino neįvykdo šio reglamento reikalavimų, Kultūros paveldo departamentas turi teisę traukti administracinę atsakomybę, o po pakartotinio reikalavimo ir jo neįvykdymo, esant praradimo ar sunaikinimo grėsmei, – be išankstinio įspėjimo teisės aktų nustatyta tvarka inicijuoti kilnojamosios kultūros vertybės paėmimą visuomenės poreikiams iš savininko, teisingai jam atlyginant.

3. Kilnojamajai kultūros vertybei, esančiai paskelbtame saugomu kultūros paveldo statinyje ir įrašytai nekilnojamosios kultūros vertybės pase bei Kultūros vertybių registre kaip statinio vertingoji savybė, taikomos šio įstatymo ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatos.

9 straipsnis. Kultūros paminklai

1. Kilnojamąsias kultūros vertybes, įrašytas į Kultūros vertybių registrą ir turinčias ypatingą kultūrinę vertę, kultūros ministro siūlymu, pateiktu remiantis Kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo komisijos išvadomis, pritarus Valstybinei kultūros paveldo komisijai, Vyriausybė nutarimu skelbia kultūros paminklais.

2. Sprendimas dėl kilnojamosios kultūros vertybės paskelbimo kultūros paminklu gali būti panaikintas Vyriausybės nutarimu, laikantis šio straipsnio 1 dalyje nustatytos tvarkos.

10 straipsnis. Kompensavimas kilnojamųjų kultūros vertybių savininkams

Į Kultūros vertybių registrą įrašytų kilnojamųjų kultūros vertybių savininkams kompensuojama šioms vertybėms išsaugoti reikalingų tyrimo, konservavimo, restauravimo ir apsaugos priemonių įrengimo darbų išlaidų dalis, jei šių kilnojamųjų kultūros vertybių savininkai arba valdytojai jas eksponuoja ar kitaip daro prieinamas visuomenei. Kompensavimo tvarką nustato Kultūros ministerija.

11 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių tyrimas, konservavimas ir restauravimas

1. Tirti, konservuoti ir restauruoti kilnojamąsias kultūros vertybes, taip pat vertybę, kuri yra viena iš nekilnojamojo kultūros paveldo statinio vertingųjų savybių, ir dailės nekilnojamojo kultūros paveldo objektus gali tik Kilnojamųjų kultūros vertybių restauratorių atestavimo komisijos atestuoti restauratoriai, turintys atitinkamas kvalifikacines kategorijas.

2. Restauravimo taryba tvirtina kilnojamųjų kultūros vertybių, taip pat vertybės, kuri yra viena iš nekilnojamojo kultūros paveldo statinio vertingųjų savybių, ir dailės nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tyrimo, konservavimo ir restauravimo programas, kontroliuoja darbų procesą ir kokybę ir priima darbą.

3. Kultūros ministerija nustato tyrimo, konservavimo ir restauravimo tvarką, o Kultūros paveldo departamentas kontroliuoja, kaip jos laikomasi.

PENKTASIS SKIRSNIS

KULTŪROS OBJEKTŲ SAVININKŲ IR VALDYTOJŲ PASIKEITIMAS

12 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių ir kilnojamųjų daiktų, turinčių kultūrinę vertę, nuosavybės ir valdymo teisių įgijimas

1. Į Kultūros vertybių registrą įrašytos kilnojamosios kultūros vertybės savininkas, norėdamas ją parduoti ar kitaip perduoti, privalo įspėti būsimą savininką arba valdytoją apie šios vertybės statusą ir kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamento reikalavimus. Sudaręs sandorį, kilnojamosios kultūros vertybės buvęs savininkas per 15 dienų privalo raštu informuoti Kultūros paveldo departamentą apie savininko arba valdytojo pasikeitimą. Buvęs savininkas perduoda naujam savininkui kilnojamosios kultūros vertybės pasą ir kilnojamosios kultūros vertybės apsaugos reglamentą, o valdytojui – minėtų dokumentų kopijas. Perdavimo metu buvęs savininkas ir naujasis savininkas arba valdytojas surašo kilnojamosios kultūros vertybės būklės įvertinimo aktą.

2. Sudaręs sandorį arba įstatymų nustatytais kitais pagrindais įgijęs nuosavybės teisę, naujasis kilnojamosios kultūros vertybės savininkas per 15 dienų privalo pateikti Kultūros paveldo departamentui kilnojamosios kultūros vertybės nuosavybę patvirtinančius dokumentus, būklės įvertinimo aktą ir kilnojamosios kultūros vertybės pasą.

3. Kultūros paveldo departamentas įrašo į kilnojamosios kultūros vertybės pasą naująjį savininką ir jam išduoda šios vertybės apsaugos reglamentą.

4. Visi žemėje, jos paviršiuje, vandenyje, pastatuose bei statiniuose arba jų dalyse rasti šio įstatymo 3 straipsnyje nurodyti kilnojamieji daiktai, turintys kultūrinę vertę, kurių savininkas arba valdytojas negali būti nustatytas arba pagal įstatymą yra netekęs teisės į juos, pereina valstybės nuosavybėn. Asmeniui, radusiam ir perdavusiam šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytus kilnojamuosius daiktus, Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka išmokamas atlyginimas.

13 straipsnis. Prekyba antikvariniais daiktais

1. Juridinis asmuo, norintis gauti licenciją prekiauti antikvariniais daiktais, steigimo dokumentuose turi nurodyti šią veiklos rūšį ir turėti šiai veiklos rūšiai tinkamas patalpas. Prekiauti antikvariniais daiktais galima tik gavus Kultūros paveldo departamento išduotą licenciją. Licencijų išdavimo tvarką nustato Vyriausybė.

2. Prekybos antikvariniais daiktais taisyklės nustato Vyriausybė.

3. Kultūros paveldo departamentas turi teisę 15 dienų sustabdyti antikvarinio daikto pardavimą, jeigu kyla įtarimas dėl jo pardavimo teisėtumo arba svarbos Lietuvos kultūros paveldui. Jeigu per 15 dienų Kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo komisija nustato, kad antikvarinis daiktas yra svarbus Lietuvos kultūros paveldui, jis gali būti valstybės išperkamas arba savininkui sutikus įrašomas į Kultūros vertybių registrą.

4. Muziejams, bibliotekoms, kurių steigėjos yra valstybės ar savivaldybės institucijos, ir valstybinės archyvų sistemos įstaigoms Prekybos antikvariniais daiktais taisyklių nustatyta tvarka suteikiama pirmumo teisė įsigyti į Kultūros vertybių registrą įrašytas kilnojamąsias kultūros vertybes iš juridinių asmenų, prekiaujančių antikvariniais daiktais.

5. Prekyba kilnojamosiomis kultūros vertybėmis ir antikvariniais daiktais gali būti vykdoma aukcionuose. Juridiniai asmenys, norintys rengti kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų aukcionus, turi būti registruoti Lietuvos Respublikoje ir turi nurodyti savo steigimo dokumentuose šią veiklos rūšį. Aukcionai vykdomi Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS
KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ IR ANTIKVARINIŲ DAIKTŲ
IŠVEŽIMAS IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS IR ĮVEŽIMAS Į LIETUVOS
RESPUBLIKĄ

14 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išvežimas iš Lietuvos Respublikos

1. Vyriausybė nustato Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išvežimo iš Lietuvos Respublikos tvarką.

2. Kilnojamosios kultūros vertybės ir antikvariniai daiktai, įrašyti į Vyriausybės patvirtintą sąrašą, gali būti išvežami tik turint leidimą. Leidimą išduoda Kultūros paveldo departamentas. Šių kilnojamųjų kultūros vertybių, išskyrus vertybes, įtrauktas į muziejų ir bibliotekų kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitos dokumentus, ir antikvarinių daiktų įkainojimui bei antikvarinių daiktų kultūrinei vertei nustatyti ir išvadoms dėl leidimų juos išvežti išdavimo pateikti sudaroma Kilnojamųjų kultūros vertybių išvežimo taryba. Sprendimas dėl leidimo išvežti turi būti priimtas per 15 darbo dienų nuo rašytinio prašymo pateikimo dienos. Vyriausybės nustatyta tvarka terminas gali būti pratęstas iki 30 darbo dienų.

3. Jeigu Kilnojamųjų kultūros vertybių išvežimo taryba nustato, kad norimas išvežti kilnojamas daiktas yra antikvarinis daiktas, kurio nebuvimas Lietuvoje nuskurdintų Lietuvos kultūros paveldą, leidimas negražinamai išvežti šį antikvarinį daiktą neišduodamas. Šiuo atveju antikvarinis daiktas, turintis kultūrinę vertę, savininkui sutikus gali būti siūlomas įrašyti į Kultūros vertybių registrą arba Vyriausybės nustatyta tvarka per vienus metus valstybės išperkamas. Jeigu Kilnojamųjų kultūros vertybių išvežimo taryba nustato, kad norimas išvežti antikvarinis daiktas yra nereikšmingas Lietuvos kultūros paveldui, savininko prašymu išduodamas leidimas šį antikvarinį daiktą išvežti negražinamai.

4. Dokumentų išvežimo iš Lietuvos Respublikos tvarką nustato Dokumentų ir archyvų įstatymas.

5. Į Kultūros vertybių registrą įrašytą arba muziejuje ar bibliotekoje saugomą kilnojamąją kultūros vertybę iš Lietuvos Respublikos negražinamai išvežti draudžiama. Ji gali būti išvežta tik laikinai (iš Europos Bendrijos muitų teritorijos – iki 3 metų, į kitas Europos Sąjungos valstybes nares – pareiškėjo nurodytam laikui, bet ne ilgesniam kaip 3 metai), turint Kultūros paveldo departamento išduotą leidimą. Kultūros paveldo departamentas, gavęs rašytinį motyvuotą prašymą dėl šio termino pratęsimo, turi teisę jį pratęsti iki 12 mėnesių.

6. Negražinamai išvežti iš Lietuvos Respublikos kilnojamąją kultūros vertybę galima tik pagal tarptautines sutartis kilnojamųjų kultūros vertybių mainų atveju, kai Kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo komisija nustato, kad mainais gaunama kilnojamoji kultūros vertybė yra ne mažiau reikšminga Lietuvos kultūrai negu atiduodama kilnojamoji kultūros vertybė.

7. Į Kultūros vertybių registrą įrašyti arba muziejuje ar bibliotekoje saugomi ypatingi rankraščiniai religiniai tekstai (toros), perrašinėti išimtinai apeigų paskirčiai ir tapatinami su apeiga, Vyriausybei priėmus atitinkamą nutarimą, gali būti negražinamai išvežti iš Lietuvos Respublikos apeigų tikslams.

15 straipsnis. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos rašytinis įsipareigojimas atlyginti nuostolius

Laikinais įvežant užsienio valstybių kilnojamąsias kultūros vertybes parodoms Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija Vyriausybės nustatyta tvarka gali priimti rašytinį įsipareigojimą skirti lėšų valstybės ar savivaldybės įsteigta biudžetinei įstaigai, veikiančiai pagal Muziejų įstatymą, Bibliotekų įstatymą ar Dokumentų ir archyvų įstatymą, atlyginti kilnojamosios kultūros vertybės savininko patirtiems pagrįstiems nuostoliams, atsiradusiems dėl parodų metu (organizuojant parodas) kilnojamųjų kultūros vertybių sužalojimo arba netekimo.

SEPTINTASIS SKIRSNIS
NETEISĖTAI IŠVEŽTŲ IŠ UŽSIENIO KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ IR
KITŲ KULTŪROS OBJEKTŲ GRAŽINIMAS

16 straipsnis. Kilnojamųjų kultūros vertybių gražinimas Europos Sąjungos valstybėms narėms

1. Neteisėtai išvežtų iš Europos Sąjungos valstybės narės teritorijos kilnojamųjų kultūros vertybių gražinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Neteisėtai iš Europos Sąjungos valstybių narių išvežtos į Lietuvos Respubliką kilnojamosios kultūros vertybės gražinamos tai valstybei, kuri kreipiasi dėl jų gražinimo, kai Lietuvos Respublikos teismas priima atitinkamą sprendimą. Prašančioji valstybė ieškinį teismui gali pareikšti praėjus ne daugiau kaip 30 metų nuo kilnojamosios kultūros vertybės neteisėto išvežimo iš besikreipiančios Europos Sąjungos valstybės narės teritorijos.

3. Ieškinys dėl gražinimo gali būti pareikštas Lietuvos Respublikos teismui ne vėliau kaip per vienus metus nuo tos dienos, kai besikreipianti Europos Sąjungos valstybė narė nustatė kilnojamųjų kultūros vertybių buvimo vietą, jų savininką arba valdytoją. Prašančioji valstybė, kuri kreipiasi dėl kilnojamosios kultūros vertybės gražinimo, kartu su ieškiniu turi pateikti:

1) dokumentą, kuriame aprašomas daiktas ir kuriame konstatuojama, kad tai yra kilnojamoji kultūros vertybė;

2) prašančiosios valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų pareiškimą, kad ši kilnojamoji kultūros vertybė buvo neteisėtai išvežta iš jos teritorijos;

3) dokumentą (informaciją), patvirtinantį kilnojamosios kultūros vertybės buvimo vietą, savininką ar valdytoją.

4. Valstybės narės ieškinys dėl kilnojamųjų kultūros vertybių gražinimo gali būti reiškiamas praėjus ne daugiau kaip 75 metams nuo kilnojamosios kultūros vertybės neteisėto išvežimo iš besikreipiančios Europos Sąjungos valstybės narės teritorijos tais atvejais, kai Europos Sąjungos valstybėse narėse kilnojamosios kultūros vertybės sudaro neatskiriamą valstybei narei, valstybės narės vietinei ar regioninei valdžios institucijai, pagal tos valstybės narės teisės aktus laikomai viešuoju juridiniu asmeniu, kurio dalyvė yra valstybė arba vietinė ar regioninė valdžios institucija, arba yra jų finansuojama, nuosavybės teise priklausančių kolekcijų, įtrauktų į muziejų, valstybinės archyvų sistemos įstaigų arba bibliotekų saugomų kolekcijų apskaitos dokumentus, dalį arba yra religinės kilnojamosios kultūros vertybės, kurioms taikomos ypatingos apsaugos nuostatos pagal atitinkamus Europos Sąjungos valstybės narės įstatymus.

17 straipsnis. Kultūros objektų gražinimas kitoms užsienio valstybėms

Valstybėms ne Europos Sąjungos narėms kultūros objektai, esantys Lietuvos Respublikoje, gražinami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, jeigu kitaip nenustato tarptautinės sutartys, kurių šalys yra Lietuvos Respublika ir besikreipianti užsienio valstybė.

18 straipsnis. Lietuvos Respublikos įgaliota institucija

1. Kultūros ministerija yra Lietuvos Respublikos įgaliota institucija, priimanti šio įstatymo 16 ir 17 straipsniuose nurodytų užsienio valstybių prašymus dėl neteisėtai išvežtų kilnojamųjų kultūros vertybių ir kitų kultūros objektų gražinimo.

2. Kultūros ministerija, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos įstatymai ar tarptautinės sutartys, kurių šalys yra Lietuvos Respublika ir besikreipianti užsienio valstybė, nustato kitaip:

1) imasi reikiamų priemonių, kad neteisėtai išvežta kilnojamoji kultūros vertybė būtų rasta ir nustatytas jos savininkas arba valdytojas;

2) praneša suinteresuotoms valstybėms apie Lietuvos Respublikos teritorijoje rastą kilnojamąją kultūros vertybę, jei yra pagrindas manyti, kad ji buvo neteisėtai išvežta iš užsienio valstybės teritorijos;

3) imasi reikiamų priemonių, kad neteisėtai išvežta kilnojamoji kultūros vertybė būtų išsaugota fiziškai;

4) sudaro sąlygas prašančios užsienio valstybės kompetentingoms valdžios institucijoms patikrinti, ar atitinkamas kilnojamas daiktas yra kilnojamoji kultūros vertybė;

5) bendradarbiauja su prašančiąja užsienio valstybe kilnojamųjų kultūros vertybių grąžinimo klausimais.

3. Kultūros ministerija turi teisę iš užsienio valstybės reikalauti kompensacijos už grąžinamas užsienio valstybei kilnojamąsias kultūros vertybes, įtrauktas į muziejų, bibliotekų ir Nacionalinio dokumentų fondo apskaitos dokumentus.

4. Kultūros ministerija kreipiasi su prašymu į užsienio valstybės įgaliotą instituciją dėl neteisėtai iš Lietuvos Respublikos teritorijos išvežtų kilnojamųjų kultūros vertybių ir kitų kultūros objektų grąžinimo ir rūpinasi jų susigrąžinimu.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19 straipsnis. Atsakomybė už Įstatymo pažeidimą

Asmenys, pažeidę šį įstatymą, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros
vertybių apsaugos įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 1993 m. kovo 15 d. Tarybos direktyva 93/7/EEB dėl neteisėtai iš valstybės narės teritorijos išvežtų kultūros objektų grąžinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 2 skyrius, 4 tomas, p. 399) su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2001 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/38/EB (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 2 skyrius, 12 tomas, p. 40).“

2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2009 m. liepos 1 d.

2. Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos iki šio įstatymo įsigaliojimo parengia ir patvirtina šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

3. Kultūros ministerija, Kultūros paveldo departamentas iki šio įstatymo įsigaliojimo parengia ir patvirtina šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS
